

Silikatrasmarker

Silikat-rasbranter

Siliceous scree of the montane to snow levels (*Androsacetalia alpinae*
and *Galeopsetalia ladani*)

EU-kod: 8110

Länk: Gemensam text (namn och koder)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf#2

Beskrivning av naturtypen

Länk: Gemensam text (beskrivning av naturtypen)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf
#2

Utdrag ur EU:s tolkningsmanual

a) communities of siliceous scree of the upper montane level to the permanent snow level, growing on more or less moving "cryoclastic systems" with variable granulometry and belonging to the order Androsacetalia alpinae.

b) vegetation of the montane level of the west and centre of Europe growing on screes sometimes of artificial origin (extraction of materials). It consists of alpine communities often rich in bryophytes, lichens and sometimes in ferns (*Cryptogramma crispa*), belonging to the order Galeopsietalia.

Svensk tolkning av definitionen

Naturliga rasmarker i alpin region av silikatrika, svårvittrade och näringsfattiga silikatbergarter, som granit, gnejs, glimmerskiffer, gabbro och amfibolit. Serpentin och andra ultrabasiska silikatbergarter räknas dock till kalkrasmärkena.

Rasmärkena har bildats på naturlig väg genom erosions- och vittringsprocesser, men kan i enstaka fall förekomma i gamla stembrott. Lutningen är i representativa rasmärken mer än 30° i minst 20 meter och minst 70 % av ytan ska bestå av block, sten, grus eller årlig vegetation. Hela rasmärket omfattas, från de högt liggande, ofta finmaterialrika delarna till de grovblockiga lägre liggande partierna. Däremot ingår inte fast berget ovan eller vid sidan om rasmärket. Typiska silikatrasmärken utgörs av en s.k. talusbildning.

Rasmärken kännetecknas av störningar som ras och snöskred, och domineras därför av ytor som saknar sammanhängande växttäcke av kärlväxter. Artantalet är ofta lågt, och kalkkrävande arter saknas. Rasmärkena är oftast mer eller mindre trädlösa (<30% krontäckning av träd) och busklösa. I nedre delen är de dock ofta vara glest trädbevuxna.

Kommentarer

Silikatrasmärken är knutna till fjällområden och förekommer därför i stort sett bara inom den alpina regionen, med några enstaka områden på isolerade fjäll i boreal region. Typiska silikatrasmärken utgörs av en s.k. talusbildning (rasade block och stenar ansamlade vid foten av en bergvägg).

Florans artsammansättning varierar mellan olika områden beroende på bergartens näringshalt, mikroklimatet samt slutningens lutningsriktning och benägenhet för

ras och vittring. Naturtypen kännetecknas av störningar som ras och snöskred, och domineras därför av ytor som saknar sammanhängande vegetation av kärlväxter.

För att skilja naturtypen från icke Natura 2000 naturtyp bör de kriterier som har utarbetats i NILS (Nationell inventering av landskapet i Sverige) och THUF (Terrester habitatuppföljning) användas. För att klassificeras som rasmark krävs då en lutning på minst 30° och en utsträckning i sidled på minst 20 m. Utsträckningen av slutningens markplan ska vara minst 20 m och minst 70 % av ytan ska bestå av block, sten, grus eller annuell vegetation.

Gränsdragning mot andra naturtyper

- Serpentin och andra ultrabasiska silikatbergarter räknas till kalkrasmarker (8120).
- I fall med blandade eller svårklassificerbara bergarter silikat/kalk så ska rasmarker med god förekomst av kalkindikerande arter klassas som kalkrasmarker (8120).
- Avgränsning mot klippvegetation (8210/8220) genom att berget inte är fast.
- Naturtypen avgränsas mot plana substratmarker via lutning (>30°) och storlek (minst 20 m i höjddled).
- Avgränsning mot klippvegetation genom att berget inte är fast (klippor).
- Skogstyper (9000-serien) – krontäcket ska vara < 30 % för att klassificeras som rasmark.
- Avgränsning mot 4000-6000-serierna – det måste vara <30 % perenn gräs/örttäckning för att klassificeras som rasmark.

Viktiga strukturer och funktioner

- Regelbunden störning såsom ras och snöskred
- Ostörd hydrologi
- Ren luft

Typiska och karakteristiska arter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	K-art	T-art	Grupp	Region
Kärlväxter					
<i>Athyrium distentifolium</i>	fjällbräken	K-art			
<i>Campanula rotundifolia</i>	liten blåklocka	K-art			
<i>Cerastium alpinum</i> ssp. <i>glabratum</i>	kal fjällarv	K-art			
<i>Cryptogramma crispa</i>	krusbräken	K-art	T-art		A, B
<i>Cystopteris fragilis</i>	stenbräken		T-art		A, B
<i>Draba daurica</i>	fjälldraba	K-art	T-art		A, B

<i>Elymus alaskanus</i>	fjällem	K-art		
<i>Erigeron acer</i> ssp. <i>politus</i>	brunbinka	K-art		
<i>Erysimum strictum</i>	bergkårel		T-art	A, B
<i>Galeopsis bifida</i>	toppdån		T-art	B
<i>Lappula deflexa</i>	stickelfrö		T-art	A, B
<i>Oxyria digyna</i>	fjällsyra	K-art	T-art	A, B
<i>Poa glauca</i>	blågröe	K-art		
<i>Poa laxa</i>	vekgröe	K-art		
<i>Potentilla crantzii</i>	vårfingerört	K-art		
<i>Ranunculus glacialis</i>	isranunkel	K-art		
<i>Sedum annuum</i>	liten fetknopp		T-art	A, B
<i>Sibbaldia procumbens</i>	dvärgfingerört	K-art	T-art	A, B
<i>Silene rupestris</i>	bergglim		T-art	A, B
<i>Veronica alpina</i>	fjällveronika	K-art		
<i>Veronica fruticans</i>	klippveronika	K-art		
Lavar				
<i>Alectoria ochroleuca</i>	fjälltagellav	K-art		
<i>Cladonia bellidiflora</i>	blombägerlav		T-art	A, B
<i>Flavocetraria nivalis</i>	snölav	K-art		
<i>Nephroma arcticum</i>	norrlandslav	K-art	T-art	A, B
<i>Ophioparma ventosa</i>	vindlav	K-art		
<i>Parmelia fraudans</i>	gulaktig färglav		T-art	A, B
<i>Peltigera canina</i>	filtlav		T-art	A, B
<i>Peltigera praetextata</i>	fjällig filtlav		T-art	A, B
<i>Pilophorus cereolus</i>	grynig kolvlav		T-art	A, B
<i>Porpidia macrocarpa</i>	blocklav		T-art	A, B

Klassificering enligt andra klassificeringssystem

Klassificeringssystem	Naturtypens motsvarighet
VIN:	1.2.5.1a Krusbräken-variant 7.1.4.1 Klippveronika-typ 7.1.4.2 Buskrik klippveronika-typ
EUNIS:	H2.3 Temperate-montane acid siliceous screes H2.31 Alpine siliceous screes

Utbredning och förekomst

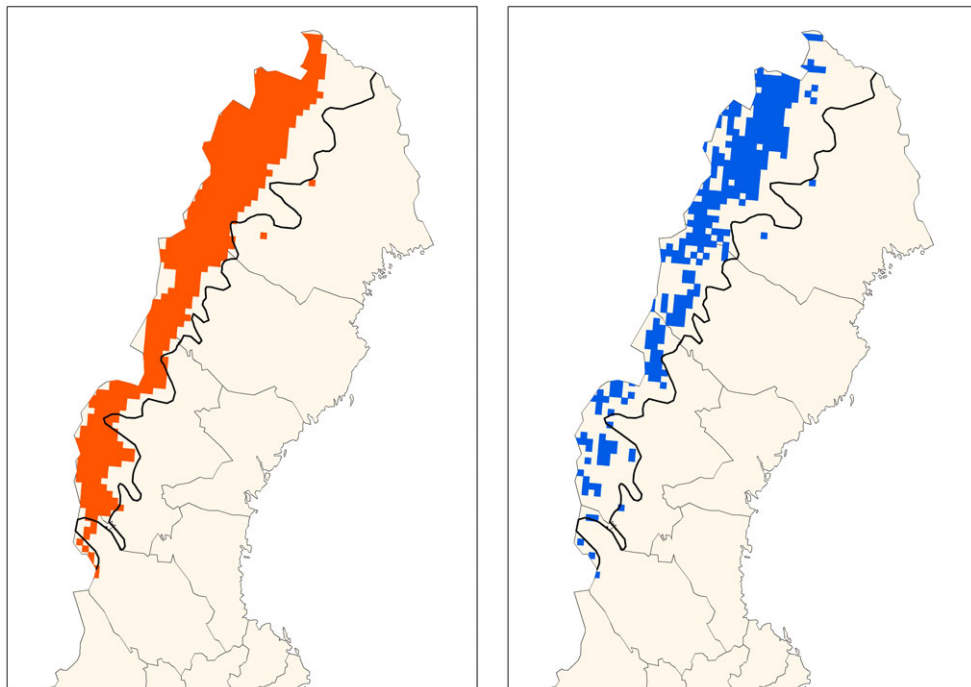
Länk: Gemensam text (utbredning och förekomst)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf

#5

Rapporterad nationell bevarandestatus år 2007

Rapporterat 2007	Reg. A	Reg. B	Reg. K	Totalt
Natura 2000-områden				
Utpekade för naturtypen (st)	32	25		46
Utbredning				
Aktuellt värde (km ²)	55 831	1 439		57 270
Referensvärde (km ²)	55 831	1 439		57 270
Bedömning aktuell status	Gynnsam	Gynnsam		
Bedömning trend	Stabil	Stabil		
Förekomstareal				
Aktuellt värde (km ²)	400	1		401
Referensvärde (km ²)	400	1		401
Bedömning aktuell status	Gynnsam	Gynnsam		
Bedömning trend	Stabil	Stabil		
Kvalitet				
Bedömning aktuell status	Gynnsam	Gynnsam		
Bedömning trend	Stabil	Stabil		
Framtidsutsikt				
Bedömning aktuell status	Gynnsam	Gynnsam		
Bedömning trend	Stabil	Stabil		
Samlad bedömning				
Bedömning aktuell status	Gynnsam	Gynnsam		
Bedömning trend	Stabil	Stabil		

Figur 1. Svenskt utbredningsområde (till vänster) och förekomstareal (till höger).

Förutsättningar för bevarande

Länk: Gemensam text (förutsättningar för bevarande)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf
[#8](#)

Den för naturtypen karakteristiska artsammansättningen och variationen är beroende av de strukturer och funktioner som utgör förutsättningarna för naturtypen.

Ren luft är en viktig förutsättning för gynnsam bevarandestatus i silikatrasmarker. För lavar är det ett faktum att luftkvaliteten spelar en stor roll för artsammansättningen och i vilket skick arterna är i. Eftersom lavar utgör en viktig andel av arterna i naturtypen är ren luft en viktig faktor för denna naturtyp.

För silikatrasmarker varierar jordtäcket från tunt jordlager, humusrik grus till grus där ingen av dessa kan hålla mycket fuktighet. Opåverkad hydrologi är därför avgörande för att upprätthålla vegetationen och därmed en förutsättning för gynnsam bevarandestatus för naturtypen. Kraven på hydrologi varierar dock mycket, från krav om översilning eller rörligt markvatten under hela vegetationsperioden, till väldigt lågt behov av vattentillgång.

Fortgåenden sluttningsprocesser som ras, laviner eller slasklaviner (starkt uppblötta snölaviner) med talusbildning är en förutsättning för naturtypen. I detta ingår måttlig störning (som tramp) för att hindra etablering av ett sammanhängande vegetationstäck.

De övre delarna av rasbranter är ofta viktiga tillhåll för rovfåglar som utnyttjar dessa till att bygga bo, som rastplats eller för att spana efter faror och/eller föda.

Gynnsam bevarandestatus förutsätter ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen.

Hotbild

- Bergtäkt utgör ett hot för strukturer, funktioner och artsammansättningen för naturtypen.
- Skogsbruk kan i boreal region påverka hydrologin på ett negativt sätt.
- Luftföroreningar har en direkt negativ effekt på vissa arter (lavar), och indirekt effekt via en kontaminering av jord och vatten.
- Klimatförändringar kan leda till förändrad konkurrenssituation där vissa arter gynnas på bekostnad av andra, bland annat genom en utbredning av stabiliserande vegetation.
- Utebliven störning av tramp (såväl människor som djur), leder till igenväxning.

- Alltför intensiv störning av tramp vill också representera ett hot eftersom många av arterna växer långsamt och behöver lång tid på att etablera sig.

Bevarandeåtgärder

- Gångse åtgärder för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus så att ingen försämringar för naturtypen sker, (dvs att dess intressen respekteras i fysisk planering, tillståndsprovning, generell naturvårdshänsyn, förvaltning av skyddade områden, artskydd och uppföljning samt övervakning).
- Någon skötsel torde inte vara aktuell.

Regelverk

Länk: Gemensam text (regelverk)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf
#11

- Naturtypen ingår i art- och habitatdirektivets bilaga 1.
- Regelverk som är särskilt viktigt för naturtypen är bergtäkt och obrutna fjällområden.
- Regelverk som är särskilt viktigt för naturtypens omgivning utöver det som nämns ovan är skogsbrukets regelverk.

Bevarandemål, målindikatorer och uppföljning

Länk: Gemensam text (bevarandemål och uppföljning)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/naturtyper/naturtypergemensam.pdf
#19

På Naturvårdsverkets hemsida om uppföljning i skyddade områden, finns en rapport (6379:2010) om uppföljnings i skyddade områden. Den beskriver arbetet med formulering av mål och användande av målindikatorer för att följa upp målen. Rapporten beskriver det generella arbetet, och uppföljningen i detalj beskrivs i manualer för uppföljning av olika naturtyper. Det finns även manualer för uppföljning av olika naturtypsgrupper. Där finns information om arbetsmetoder, och exempel på olika målindikatorer.

Det finns bland annat manualer för Fjäll och substratmarker, för Flygbildstolkning och för olika artgrupper.

Litteratur och kontaktuppgifter

Länk: Gemensam text (litteratur och kontaktuppgifter)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/natur/naturgemensam.pdf#%3C

Kontaktuppgifter

Wenche Eide
wenche.eide@artdata.slu.se
018 - 672495

ArtDatabanken
Bäcklösavägen 10
Box 7007
750 07 Uppsala